

שאלות ותשובות בית ישראל אבן העזר

סימן קנ"ב

ב"ה. יום ב' לסדר "שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך אחריך עד עולם" תרנ"ן לפ"ק פה ערעלין יצ"ו.

חייא אריבא, ובריות גופא, ומזונא רויחא, וכל טוב לכבוד אהובי ידי"נ החו"ב בתוי"ר אשכול הכופר, חכם וסופר איש המידות מוכתר במעלות טובות מפואר לשבח וכו' מו"ה **זאב יודא** המכונה **וואלה ליב הערשקאווימש** ג"י (ז"ל) ראש הקהל רפה עירינו ק"מ **ערעלין** יצ"ו.

אחדש"יה הנה מכתבו הנערך בשאלה לרינא הלכה למעשה הנצרכות בשעתה בעת הזו בעזרה"ת השם ירחם עלינו ועל עמו ישראל בכלל ובפרט קבלתי ותורה שאלתו בנה יסודו על שלשה סעיפים ראשית בש"ע או"ח סי' ר"מ סעיף י"ב איתא במחבר וז"ל אסור לשמש מטתו בשני רעבון אלא לחשוכי בנים וברמ"א שם וז"ל וה"ה בשאר צרות שהם ברעבון (ירושלמי רתענית) עכ"ל עיי"ש וכן בש"ע או"ח סי' תקע"ד סעיף ה' במחבר וז"ל מצוה להרעיב אדם עצמו בשנת רעבון ואסור לשמש בו מטתו חוץ מליל סבילה ולחשוכי בנים מותר עכ"ל והמג"א שם ס"ק ה' חולק ואוסר אפילו בליל סבילה ויע"ש ובש"ע אבן העזר סי' כ"ה סעיף ו' וז"ל אסור לשמש בשני רעבון אלא לחשוכי בנים עכ"ל וכתב הכאר היטב שם ס"ק א' וז"ל וה"ה שאר צרות וכו' עכ"ל הרי דנתחזק הדין הזה בשלשה סעיפים ראסור לשמש מטתו בשני רעבון והרמ"א הוסיף בשם הירושלמי דה"ה בשאר צרות אסור ג"כ לשמש מטתו.

וא"כ כעת בעזרה"ת שעת צרה הוא ליעקב ולישראל שכרוב מדינות וגם ככאן נתונים ישראל בצרה ושיעבוד הגוף והנפש שעובדים עמהם עבודת מרד ממש כמו במצרים וניתנו לתקן הדרכים ובכמה מקומות בטלו הישועות וסגרו המקואות שלא יהי יכולים הנשים לטבול בעזרה"ת וכמה וכמה גזירות

מתחרשות בכל יום נגד ישראל בעזרה"ת השם ירחם עלינו ועליהם וזנכה לישועה כקרוב על כל פנים לפי העת הזה הי' ראוי לפי זה לפרוש כל בר ישראל מאשתו מתשמיש המטה אף שהוא אינו בצדה זו מ"מ משום צרות ישראל יהי' מחויב כל אדם ישראל לפרוש מאשתו עד ירחם השם על עמו ולכמה פוסקים המג"א ודעמי' אפילו בשעת סבילה הי' ראוי לפרוש מאשתו ולמה אין כל העולם נוהרין בזה והאריך בזה כי ביטול הישיבות והתורה והמקואות הוא דבר גדול מלכד עבודת הררכים שהוא שיעבוד הגוף יש כאן ביטול ישיבות ביטול תורה ומקואות שהוא צער הנפש שכל חיי נפש וטהרות ישראל תלוי בהתורה והמקואות א"כ יש כאן צרות הנפש והגוף והי' ראוי לפרוש העם מנשותיהם ובפרט שיש קצת יוקר ג"כ ומכואר באשל אכרהם להגאון ר' אכרהם אופנהיים ז"ל הנרפס בש"ע או"ח סי' ר"מ וז"ל וכל שהוקר השפר וכפל ברמס אסור לשמש מטתו אף שיש לו תבואה כתוך ביתו עכ"ל עד כאן תוכן דבריו ורוצה לשמוע דעתי בזה.

ואע"פ ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון דהנה עיקר יסודו של מע"כ נ"י בנה על דברי הרמ"א באו"ח סי' ר"מ סעי' י"ב דקאמר וז"ל וה"ה בשאר צרות שהם ברעבון" עכ"ל והנה דברי הרמ"א אלו יש לפרש בשני אופנים ראשית יש לפרש כוונת הרמ"א דשאר צרות דינם כמו שנת רעבון וכמו דפסק המחבר שם סעי' י"ב דאסור לשמש מטתו בשנת רעבון הכא נמי אסור לשמש מטתו כשיש שאר צרות בעולם אף שאינם דומים לרעבון וגמצא לפי זה רכל מיני צרות שיש ח"ו על ישראל חייבים אז כל ישראל לפרוש מנשותיהם וכן לומדים העם בפשטות בכוונת הרמ"א וכן נראה שלמד הכאר היטב בש"ע אבן העזר ס"ק ו' שקאמר סתם וה"ה שאר צרות משמע כל הצרות סתם אף שאינם דומין לרעבון וכן משמע בספר כף החיים על ש"ע או"ח סי' ר"מ אות פ"ה בשם עו"ת וז"ל וה"ה בשאר צרות שהם ברעבון פי' כגון אלו שכתב הש"ע או"ח סי' תקע"ו שנוהרין עליהם תענית וכן כתב הרב ב"ר סי' צ"ה עכ"ל עיי"ש.

אבל יש עור לפרש כוונת הרמ"א באופן שני רמה שקאמר "וה"ה בשאר צרות שהם כרעבון" לכאורה קשה למה ל'י' לרמ"א לסיים "שהם כרעבון" הא ה'י' די באומרו "וה"ה בשאר צרות" דהא הרמ"א שם באו"ח סי' ר"מ סעי' י"ב קאי על לשון המחבר שם שקאמר וז"ל אסור לשמש ממתו בשני רעבון עכ"ל על זה ה'י' די לו לרמ"א לומר בזה הלשון וה"ה בשאר צרות ומילא ה'י' נשמע דדינים כמו שני רעבון דקאמר המחבר ולמה הוסיף הרמ"א בלשונו ומסיים בשאר צרות "שהם כרעבון" ותיבת אלו שהם כרעבון שקאמר יתרים הם אלא להודיענו בא הרמ"א שלא תאמר סתם כל צרות שבאים על ישראל אז אסור לשמש ממתו על זה קאמר רוקא שאר צרות שהם כרעבון דוקא צרות כאלו שהם רומה לרעבון כגון ירקון ושרפון ועל החסיל והארבע שהם ממעמים המזונות וכן נראה שלמד הא"י רבה בכוונת הרמ"א וכן מביא בכף החיים הנ"ל בשם שיירי כנה"ג שנראה שלמד כן כוונת הרמ"א וז"ל הכף החיים הנ"ל שאר צרות שהם כרעבון כגון על הירקון ועל השרפון ועל החסיל והארבע והמזונות שכל אלו רומה לרעבון אבל בצרות אחרות דלא דמי לרעבון לא נאסר תשמיש המטה שכנה"ג עכ"ל.

ועתה נחזי אנן איזהו פי' הוא העיקר ברמ"א הזה האם כוונת הרמ"א לאסור לשמש ממתו סתם בכל צרות שבאים ח"ו על ישראל וכמו שלמד מע"כ נ"י שאף צרות שנוהגין כעת שיעבוד הגוף בעבודת פרך לתקן הדרכים כמו שה'י' בימי פרעה וצרות סגירות הישיבות והמקואות יה'י' נ"כ אסורין בתשמיש או נימא דהפי' ברמ"א רק בעת שיש צרות כאלו בעולם כמו רעבון דהיינו ירקון ושרפון וחסיל וארבע כמו שקאמר הא"י רבה ושכנה"ג וכדי לפשוט דין זה מוכרח אני לחפש המקור של דברי רמ"א אלו ואז נבוא לברר כוונתו של רמ"א הנה מקור מקומו מהור של דברי הרמ"א אלו הוא מהירושלמי דתענית כמו שציין הרמ"א בעצמו על דבריו אלו ירושלמי דתענית וע"כ מוכרח אני להעתיק דברי הירושלמי פרק קמא דתענית הלכה ו' וז"ל ר' יודה בר פזי ר' חנין בשם רב שמואל בר רב יצחק נח בכניסתו לתיבה נאסרה לו תשמיש המטה מאי מעמא וכאת אל התיבה וכו' וכי צאתו הותרה לו תשמיש המטה מ"מ צא מן התיבה אתה ואשתך וכו' עיי"ש בהמפרש על הירושלמי הנקרא קרבן העדה וז"ל נאסרה לו תשמיש המטה שהקב"ה עוסק בחרבנו של עולם והוא יבנה בתמי' עכ"ל עיי"ש ושוב קאמר הירושלמי שם א"ר אבין כתיב בחסר ובכפן גלמוד בשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם עשה אשתך גלמוד שתפריש מאשתך וקורא ר' אבין כל הצרות בלשון "חסרון בא לעולם" מפני שהצרות מחסרין את הבריות מה שצריך להם שהבריות צריכין מנוחה בעולם והצרות מחסרין המנוחה מעולם אבל לפי זה ה'י' קשה לו לרמ"א מהיכן למד ר' אבין הנ"ל שבכל צרות יהיו מחויבין לפרוש מאשתו בשלמה על צרות רעבון נלמד מיוסף דכתיב וליוסף יולד שני בנים כמרם תבוא שנת הרעב כמו שדרש שם ר' לוי וחסרון הבריות שנחסרו מעולם כמו שדרש שם רב יודא בר פזי מקרא רנח אולם בשאר צרות

לכנים כגון שאין לחם בנים מותרין לשמש אפילו בעת צרה ובלבד יום שמבלה מוסרין לשמש דסמוך למבילתה האשה מתעברת אבל בתר הכי אסורין בתשמיש עכ"ל עיי"ש ודברי הירושלמי אלו מובא נ"כ במדרש רבה פ' נח פרשה ל"א אות י"ב עיי"ש ועיי"ש בהמפרש על המדרש הנקרא מתנות כהונה עיי"ש.

והנה דברי רמ"א אלו הם מירושלמי זה מהא דקאמר ר' אבין כתיב בחסר ובכפן גלמוד בשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם עשה אשתך גלמודה הרי רכשיש חסרון בעולם אז יפרוש עצמו מאשתו והנה בפשטות כפי מה שמפרש הקרבן ערה חסרון בא לעולם כגון נח שנחסרו הבריות ובכפן כגון יוסף שה'י' כפנא בעולם עיי"ש הרי כפי דבריו של קרבן העדה בירושלמי לא הוצרך ר' אבין לפרוש אלא כשיש חסרון בעולם כמו בימי נח או רעב כמו בימי יוסף ועל כרחן הוצרך הקרבן העדה לפרש כן דהא הירושלמי מביא דברי ר' אבין אלו אחר דברי ר' יודא בר פזי שקאמר שנה נאסר בתשמיש המטה ושוב אח"כ מביא הירושלמי הא דר' לוי ראמר יוסף פי' עצמו מתשמיש המטה בימי רעב ומה נשמע דר' אבין דקאמר כשאתה רואה חסרון בעולם כוונתו נ"כ כמו בימי נח ומה שקאמר וכפן כוונתו כמו בימי יוסף עיי"ש ותבין ממילא לפי דברי הקרבן העדה לא נשמע מירושלמי זה רק צרות כזה שה'י' בימי נח חסרון הבריות שנחסרו מן העולם והיינו למשל רבר וכו' או רעב כמו שה'י' בימי יוסף אבל בשאר צרות לא נשמע מר' אבין לפרוש עצמו ולפי"ז ה'י' מוכרח לפרש דברי הרמ"א שמקורו מירושלמי זה דשאר צרות דקאמר הרמ"א דהיינו רבר שמתים אנשים ח"ו כמו בימי נח הוה כמו רעב שיוסף פי' עצמו.

אולם קשה לפרש כן הרמ"א דדוקא צרות דבר יהי' כמו רעב דאז לא ה'י' אומר הרמ"א סתם וה"ה בשאר צרות וכו' וה'י' אומר בקיצור ודבר הוה כמו רעב אלא ע"כ מרקאמר הרמ"א וה"ה בשאר צרות כוונתו על כל שאר צרות שבאין לעולם ולא רוקא דבר או שאר מיתה כבימי נח שנחסרו הבריות מן העולם וא"כ מוכרחין לומר דהרמ"א לא יפרש את דברי הירושלמי כמו שפי' הקרבן העדה דחסרון בא לעולם היינו כבימי נח רק יפרש הרמ"א את דברי ר' אבין הוה שבירושלמי במה שקאמר ר' אבין בשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם עשה אשתך גלמודה יהי' פירושו בשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם רואה את צרות בא לעולם- עשה אשתך גלמוד שתפריש מאשתך וקורא ר' אבין כל הצרות בלשון "חסרון בא לעולם" מפני שהצרות מחסרין את הבריות מה שצריך להם שהבריות צריכין מנוחה בעולם והצרות מחסרין המנוחה מעולם אבל לפי זה ה'י' קשה לו לרמ"א מהיכן למד ר' אבין הנ"ל שבכל צרות יהיו מחויבין לפרוש מאשתו בשלמה על צרות רעבון נלמד מיוסף דכתיב וליוסף יולד שני בנים כמרם תבוא שנת הרעב כמו שדרש שם ר' לוי וחסרון הבריות שנחסרו מעולם כמו שדרש שם רב יודא בר פזי מקרא רנח אולם בשאר צרות

צרות מהיכן ידע ר' אבין הנ"ל דצריכין לפרוש מאשתו וגם מה זה דקאמר הקרא בחסר ובכפן גלמוד הו"ל בחסר או בכפן גלמוד רחזה משמע או זה או זה ומקאמר הקרא בחסר ובכפן גלמוד משמע דצריך שיהי' חסר וכפן ביהודי או גלמוד אבל זה בלא זה דהיינו חסר בלא כפן או כפן בלא חסר לא יפרוש עצמו וא"כ קשה מיוספי דפירש עצמו ברעב לבר בלא חסר דהיינו שאר צרות על כן מפרש הרמ"א רכרי ר' אבין דקאמר מן קרא זה "בחסר ובכפן גלמוד" דבשעה שאתה רואה חסרון בא לעולם שבאו צרות שהם כמו רעב גלמוד תפרוש מאשתך וזה שקאמר הקרא בחסר ובכפן וכו' שבא חסרון לעולם כמו כפן דהיינו צרות כאלו באו לעולם שהם כמו רעב גלמוד תפרוש מאשתך דעל רעב בעצמו שיפרוש מאשתו לא צריך ר' אבין ללמוד מקרא הזה דאיוב רהא גלמוד מקרא דיוסף שהוא קרא מפרש בתורה אלא ע"כ ר' אבין בא לומר מקרא דאיוב דשאר צרות שהם נקראים חסר והם באופן כזה כמו כפן או גלמוד תפרוש מאשתך.

והשתא שפיר נכונים דברי הרמ"א הנ"ל דקאמר על המחבר שקאמר אסור לשמש ממטו בשני רעבון והוסיף הרמ"א וז"ל וה"ה בשאר צרות שהם כרעבון ירושלמי דתענית עכ"ל וכוונתו על דברי ר' אבין הנ"ל שבירושלמי שקאמר דאם חסרון בא לעולם צרות שהם כמו כפן דהיינו צרות כאלו שהם כמו רעב למשל ירקון ושרפון שהם חסרון מזונות או יפרוש משא"כ בשאר צרות שאינם דומין לרעב אין צריכין לפרוש מאשתו וכדברי האלי' רבה ושכנה"ג המובא בכף החיים הנ"ל.

וא"כ ממי"א בנידן רידן כעת שאין כאן צרות רעב ולא ירקון ושרפון וחסיל וארבה רק שאר צרות שאינם דומין לרעב כמו למשל שיעבוד הגוף בעבודת פרך וסגירות המקואות והשיבות בעוה"ר צרות אלו אין נכללין בדברי הרמ"א הנ"ל לפרוש עליהם העם מנשותיהם כדאמרן בשם האלי' רבה ושכנה"ג.

אבל אני מוסיף והולך דאף לפי מה שלמד מע"כ נ"י הפירוש ברמ"א הנ"ל בדברי הבאר היטב באבן העזר סי' כ"ה ס"ק ו' שמעתיק בסתם וה"ה שאר צרות רמשמע מדבריו שכל שאר צרות נכללין בדברי הרמ"א לפרוש עליהם מנשותיהם ואף שהצרות אינם דומין לרעבון על כל זה אני אומר בנידן רידן צרות אלו שהם שולטין כעת על ישראל בעוה"ר דהיינו סגירות ישיבות וסגירות מקואות ושיעבוד הגוף שלוקחים כל בר ישראל לעבוד דרכים כמו שעשה פרעה ששיעבד בישראל בעבודת קשה אין צריכין לפרוש העם עבור זה מנשותיהם דהרמ"א הנ"ל והירושלמי בעצמו וכל האחרונים שמחמירין לפרוש עצמן בכל צרות מ"מ בצרות כאלו מודים הכל דלא צריכין לפרוש מנשותיהם דהלא אין בכח שום אדם אפילו תנא או אמורא לחלוק על קרא מפורש בפי' שמות וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ אף שכתוב אצלו בסמוך בקרא ויעבידו מצרים את בני' בפרך וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובכלבנים ובכל עבודה בשדה וכו' עיי"ש הרי

ראף שעברו בישראל בעבודה קשה בחומר ובכלבנים ויקוצו מפני בני ישראל מ"מ לא היו פורשים מנשותיהם רק אדרבא כתיב וכאשר יענו כן ירבה וכו' וכי תימא שרק המון עם מישראל לא פרשו מנשותיהם או במצרים בשעת קישוי השיעבוד והעבודה אבל הגדולים והצדיקים הי' פורשין עצמן גם אז בשעת נזירת עבודה וקישוי השיעבוד זה אינו דהא מצינו בקרא בפי' שמות וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי וכו' ועיי' בגמרא סוטה דף י"ב ע"א וז"ל הגמרא על קרא זה וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי תנא עמרם גדול הדור הי' כיון שנזר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשוא אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתו אבא נזירתך קשה יותר משל פרעה שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות וכו' עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן עכ"ל הגמרא וכן הוא במדרש רבה פרשת שמות עיי"ש.

דרי לן דעמרם היה גדול הדור כמו שקאמר הגמרא שם מ"מ לא היה פורש עצמו מאשתו רק לאחר נזירות כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו שאמר שאו יהי' לשוא שהוא יולד ופרעה יהרג אותם ביאור אבל מקודם נזירות רכל בן הילוד היאורה תשליכוהו לא גירש אשתו ואדרבא ילד ממנה את אהרן ואת מרים וא"כ כבר הי' לו בן ובת וקיים כבר מצות פו"ד ומ"מ לא פירש עצמו מאשתו אף שהי' רואה צרות השיעבוד העבודה קשה של ישראל ורק לאחר שנזרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו או רצה לפרוש משום דלשוא יהי' עמלו ואף על זה התחרט אח"כ ולא פירש עצמו ולקח בחזרה את אשתו כמו דכתיב וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי עיי"ש הרי לן בפירוש דאף עמרם שהיה גדול הדור לא פירש מאשתו בשעת נזירת פרעה דעבודת פרך ואדרבא הי' משתדלים להוליד בנים כמבואר בגמרא סוטה דף י"א ע"ב ובמדרש רבה שמות פרשה א' אות י"ב דבזכות נשים צדקניות שהיו באותו דור ננאלו ישראל ממצרים ומה עשו בשעה שהלכו לשאוב מים הקב"ה מזמין להם דנים קטנים וכו' ושופתות להם שתי קדירות אחת של חמין ואחת של רנים ומוליכות אותן לבעליהן בשדה וכו' ונוקטות להם בין שפתים וכו' עיי"ש הרי דמשבח אותן עבור זה שהי' נוקטין לבעליהן כעת שיעבוד בשדה והי' מולידות בנים ובנות ולא חשיב את תשמיש שלהם בשעת צרות השיעבוד לעבירה אדרבא נחשב להם לשבח ועיי' ברש"י בחומש בפי' ויקהל בפסוק במראות הצובאות וכו' שמשח לא הי' רצה לקבל המראות האלו והקב"ה אמר לו כי תביבין עליו אלו מן הכל שע"י העמידו הנשים צבאות רבות במצרים כשהיו בעליהן יגיעים בעבודת פרך וכו' עיי"ש הרי שהקב"ה הסכים לזה שלא פירשו מנשותיהם בשעת עבודת פרך.

וכי תימא שאין למידין מישראל שעשו במצרים שלא פירשו מנשותיהם שזה הי' קודם מתן תורה זה אינו דהא כל איסור זה דאסור לשמש

לעשות רכבים ורחובות וגם סגרו עליהם את המקוואות מלמכול כדאמר התנא דבי אליהו מ"מ לא פרשו מנשותיהן אפילו עמרם שהיה גדול הדור ואדרבא כאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ והסכים הקב"ה על ידן כמבואר ממראות הצובאות שצוה ליקח מהם למשכן כדפי' רש"י עיי"ש.

א"כ אי אפשר לפרש כוונת הרמ"א הנ"ל דאוסר כשאר צרות ג"כ לשמש מטתו דנימא שבונתו על נידן דירן עבודה קשה של רכבים שנתנו על הבנ"י לעשות הררכים ושסגרו המקוואות והתורה כעוה"ר כי גם כמצרים הי' ממש נידן זה ולא פירשו מנשותיהם ואין כח כיר חכמים לאסור דבר המפורש כתורה להחיר וע"כ כוונת הירושלמי והרמ"א רק כשאר צרות שהם כמו רעבון שהי' בימי יוסף וכמו שהי' בימי נח וברומה לזה אבל לא נידן צרות מצרים ממש שזה בפירוש כתורה וכאשר יענו בן ירבה וכו'.

ואם אמר יאמר האומר דרוקא כמצרים לא פירשו מנשותיהם כי ע"י שפרו ורכו גרמו להקדים הגאולה כמו שמבואר ממדרש הנ"ל ומנמרא הנ"ל ובספיה"ק מבואר דרכי העם הקדים הגאולה עיי"ש משא"כ בנידן דירן מי יאמר לנו שע"י פו"ר שיקיים בעת הזו יגרום גם בן הגאולה על זה אני אומר עיי' בספר תנא דבי אליהו סדר אליהו זוטא סוף פרק י"ד וז"ל וכמו שהי' נגאלים במצרים ע"י שהי' פרים ורכים כמו בן ינאלו לעתיד זכות שהם פרים ורכים עיי"ש ועיי' כנמרא עבודה זרה דף ה' ע"א וז"ל וא"ר יוסי אין בן דור בא עד שיכלו נשמות שכנוף שנאמר וכו' ועיי' ברש"י שם וז"ל אוצר יש ושמו גוף ומכראשית נוצרו כל הנשמות העתידות להולד ונתנם לשם עב"ל הרי דגם בעת כזה שיקיים פו"ר גורם הגאולה להיות כמקדם והוה ממש דומיא דמצרים וכמו ששם לא פירשו בשעת שיעבוד מנשותיהם ה"נ נידן דירן הוה ממש כמו שם ולא מהויבין לפרוש מנשותיהם כנלע"ר כדור כס"ד.

שוב ראיתי כאשר אברהם מהנה"ק דכוכבשטט באו"ח סי' ר"מ סעי' י"ב וז"ל אודות הצרות דגזירת שר הצבא וכו' שמצדד שם ג"כ להקל שאין לפרוש עבור זה מנשותיהם ומביא ג"כ ראי' מעמרם שלא פירש וז"ל ובשם רדיוקינן מיוסף הצדיק ע"ה על הפרישה בעת רעבון בן הי' לנו למילף מעמרם וז"ל להיתר ער שלא ישאר כזה גם בהינות מרת חסידות אלא וראי' שכל שאיננו כרעבון ממש וכו' עב"ל עיי"ש.

והנה בזכרוננו בשעת המלחמה הגדולה בשנת תרע"ה הדפים הרב הה"ג ר' שמעון פאללאק ז"ל האבדק"ק בעלעניש ספר מיוחד על זה לכרר בו שהעולם יפרשו עצמן מנשותיהם אז בעת צרות המלחמה ושחקו יראי השם ממנו ולא השגיחו עליו ועיי' בספר נימוקי אורח חיים מהנה"ק האבדק"ק מונקאטש זצ"ל עיי"ש באו"ח סי' תקע"ד סעי' ר' שהרעיש שם על אלו הרבנים יאמרו שמצוה לפרוש מנשותיהם אז בשעת מלחמה הגדולה ושפך חמתו עליהם ואמר דישתעקו הררכים ואדרבא מי שפורש

מסתו בשעת רעבון וכשעת צרות נלמד מקודם מתן תורה דאיסור אסור לשמש מטתו בשעת רעבון נלמד מיוסף כמצרים שהי' קודם מתן תורה ואיסור לשמש מטתו כשאר צרות נלמד מנה כתיבה שלא שימש מטתו שנה ג"כ היה קודם מתן תורה וא"כ כמו שלמירין האיסור לשמש בשעת רעבון מיוסף הצדיק והאיסור לשמש כשאר צרות מנה נלמד להיפך מעמרם וכל ישראל שנה' בפירושו בקרא כאשר יענו אותו בן ירבה וכו' ואדרבא כזה מצינו שהסכים הקב"ה על ידן שצוה ליקח מהם המראות הצובאות למשכן משום שע"י נולד צבאות רבים כמצרים אלא וראי' לא קשיא דהנמרא והירושלמי שלמדו האיסור מיוסף הצדיק לאסור לשמש מטתו בשנת רעבון כיווננו דוקא רק בשעת רעבון וכן האיסור שלמדו מנה שלא שימש כתיבה הוא ג"כ רהוה כמו שעת רעבון שלא היה לו מוכן לאכול כתיבת רק לאנשי ביתו שהיו בעולם ושנכנסו עמו לתיבה אבל אם היה משמש מטתו כתיבה והי' הוא ובניו מולידים נפשות הרבה כתיבה לא היה מוכן להם מה לאכול כי לא ידע ולא חשב עליהם להבין להם ולא היה יורע כמה יולדו כתיבה ע"כ הוה ג"כ בשעת רעבון דאפשר לומר הטעם ג"כ שאסור לשמש בשנת רעבון משום שלא נכון להוליד בנים חדשים בעת שאין מצוי לאכול אלא שישנו בעולם מכבר ועל הראשונים אנו מצטערים ואתה בא להוסיף נפשות חדשות בעת שלא מצוי ליתן להם מזונות אבל צרות מצרים אף ששיעברו בהם עבודת פרך מ"מ הי' להם מה לאכול כדמשמע מהנמרא ומהמדרש הנ"ל שהוציאו לבעליהן לאכול וכו' וכן מצינו בקרא כפ' בשלח שאמרו ישראל מי יתן וכו' בארץ מצרים כשכתינו על סיר הכשר באכלינו לחם לשובע וכו' וכן כפ' בהעלותך מצינו בקרא שאמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם וכו' הרי רהי' להם במצרים לחם וכשר ודגים לשובע ולא הי' להם חשש רעבון על כן לא פרשו מנשותיהם מתשמיש כיון שהי' להם לאכול אף שהי' להם צרות שיעבוד הגוף עבודה וגם צרות הנפש שסגרו גם במצרים המקוואות כדי שלא יטבלו הנישים עיי' מזה כמ"ר פרשת וארא פרשה ט' אות י' וז"ל לפי שלא היו מניחים כנות ישראל למכול מטומאתן כדי שלא יהיו פרין ורכין לפיכך לקו המים כרם עב"ל עיי"ש ועיי' בספר תנא דבי אליהו רבה פרק ז' וז"ל דם מפני מה בא עליהם מפני שהי' רואין ישראל טובלין מטומאתן ומתשמיש מטותיהן וכנות ישראל טובלות מן הנדה ומן התשמיש המטה מה עשו המצרים אהזו עליהם את המים" שלא יטבלו ולא יבואו זה על זה ולא יפרו וירכו לפיכך הפך הקב"ה את מימיהם לדם וכו' עב"ל עיי"ש.

וקרי לן ממדרש ומתנא דבי אליהו שכמצרים ג"כ סגרו את המקוואות שלא יטבלו נשים ועיי"ש כתנא דבי אליהו וז"ל בנים מפני מה בא עליהם מפני ששמו את ישראל מכברים ררכים ובתים ושרות חוצות ורחובות וכו' לפיכך הפך הקב"ה את עפר מצרים לכנים וכו' עב"ל עיי"ש הרי לן נפשט נידן שלנו באר היטב שכמצרים שמו את ישראל ג"כ

שפורש עצמו מעכב הנאולה עיי"ש רבריו הנחמדים ודפח"ת.

ועתה נבוא לרון על מה שכתב מע"כ נ"י כמכתבו מדברי אשל אברהם להגאון ר' אברהם אופנהיים בש"ע או"ח סי' ר"מ רכל שהוקר השער ובפל ברמים אסור לשמש מסתו דאף ריש לו תבואה בתוך ביתו כבר רחו האחרונים את רבריו עיי' בשערי תשובה באו"ח סי' תקע"ד ס"ק א' מה שכתב כזה בשם ברכי יוסף שמדחה את רברי תשובת כ"ד שהביא אשל אברהם הנ"ל וכתב בשם אביו בתשובה וכן הסכימו עמו רכני ירושלים רכשהמונות מצויים רק שהם כיוקר גרול אין זה רעבון ואין צריך לפרוש עצמו מתשמיש עיי"ש וכן נלע"ד להביא סמך לרבניהם דהא כל עיקר איסור לשמש מסתו בשנת רעבון נלמד מיוסף במבואר כנמרא תענית דף י"א ע"א ובירושלמי הנ"ל וא"כ בעינן רוקא רעבון כזה כמו שהי' בימי יוסף שלא הי' כנמצא תבואה בשום מקום רק במצרים אצל יוסף ולא הי' יכולין לקנות בשום רמים רק מה שהי' יוסף מחלק לפי חשבון שלו לפי נפשות במבואר בקרא אבל לא כשיכולין לקנות תבואה כחנות בכל מקום רק שהוקר השער זה לא נכנס בכלל רעבון שהי' בימי יוסף שלמדו ממנו האיסור והכו רלא לוסף על איסור זה כי לפי שיטות התוספת בתענית דף י"א אין איסור בדבר לשמש מסתו בשעת רעבון ג"כ כמו שעשה לוי רק יוסף נהג עצמו מדת חסירות עיי"ש ורי לן להחמיר רק ברעבון כזה שהי' בימי יוסף שלא נמצא תבואה לקנות בשום מקום רק מה שהיה יוסף מחלק לפי נפשות.

ועוד עיי' בספר ערוך השולחן על או"ח כסי' תקע"ד אות ר' מסיים וז"ל והאידינא אינו מצוי שני רעבון עכ"ל עיי"ש והיינו כוונתו משום רמביאם תבואה ממדינה למדינה למשל אם לא נצמח תבואה הרכה כמדינה זו אז מביאין משאר מדינות שצמח בהם הרכה תבואות כירוע ועיי' בנימוקי או"ח הנ"ל ותראה מדבריו שצווה כבוכיא על אלו שפרשו מנשותיהן בשעת מלחמה או שאז כודאי לא הי' כנמצא תבואה לקנות כחנות רק מה שהי' מחלק הממשלה לפי נפשות מ"מ לא חש כזה משום חשש רעבון משא"כ כעת שכנמצא תבואה לקנות כחנות אף שהוקר קצת לית מאן דחש דאפילו דעת האשל אברהם הנ"ל שהחמיר לא החמיר רק בשעלה השער בכפיאל ולא בהוקר קצת ומכש"כ שכבר כתבתי שחולקים עליו האחרונים גם כזה ומתירין כנלע"ד.

ואגב אורחא הואיל ואנו עוסקין בענין זה באתי קצת לעורר כזה מה שעלה כדעתי הנה בעיקר האיסור לשמש מסתו בשעת רעבון יש בו כמה טעמים הנה :

א' הוא טעם רש"י כנמרא תענית דף י"א ע"א רש"י ר"ה אסור לשמש מסתו בשני רעבון רצריך ארם לנהוג צער בעצמו עכ"ל עיי"ש הרי מזה דלמד רש"י הטעם דע"כ אסור לשמש מסתו בשנת רעבון כרי לצער עצמו עם הצבור כעת צרה

לא ילך אחר תענוג זה וסכרא של רש"י"ל שלמד בן הטעם משום רכן נראה לו מסירור הגמרא רתענית שם רמקורם לזה מביא שם כגמרא אמר ר"י אמר רב כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה שנאמר וכו' ואח"כ מביא הגמ' מאמר זה דאסור לשמש מסתו בשני רעבון ושוב לאחר זה מביא הנמ' הכרייתא רכל זמן שישראל שרויין בצער ופורש אחר מהן באין שני מלאכים וכו' עיי"ש מאלו המאמרים הקודם לזה ואחר זה רבהם הטעם משום לצער עצמם כעת צרת הצבור שפט רש"י שמאמר זה רריש לקיש הנשנה כאמצע דאסור לשמש מסתו בשני רעבון ג"כ הטעם כרי לצער עצמו עם הצבור נמצא לפי"ז שפיר ניחא ג"כ מה שאמר שם הגמרא תנא חשוכי בנים משמשין מסותיהן בשנת רעבון עיי"ש משום דער כאן לא אסור לשמש מסתו בשנת רעבון רק משום לצער עצמו בצרות הצבור וכל זה שייך באם משמש מסתו לצורך תענוג אבל חשוכי בנים שהם אין כוונתם ררוקא משום תענוג רק כוונתם לשמש מסתם כרי לקיים מצות פריה ורביה שיהי' להם בנים ע"כ מותרין לשמש מסתם גם בשנת רעבון ואף ריש להם ג"כ קצת תענוג כמה שמשמשים מסתם מ"מ הוה כמו מצוה שיש בו הנאת גוף ג"כ ואין ככח של טעם זה לצער עצמו עם הצבור לכבל מצוה דאורייתא הנע עצמך אמי נאמר רבשנת רעבון שמצוה להרעיב עצמו כמו שאמר ר' יודא אמר רב שם וכי נאמר משום זה ירעיב ארם עצמו בשנת רעבון ולא יקיים עונג שבת ויו"ט היינו שיתענה בשנת כרי לצער עצמו בשנת רעבון זה לא נאמר דאין ככח חומרא זו לכבל מצוה שום מצוה אפי' מצוה שיש בה הנאת הגוף וה"נ אין ככח חומרא זו לכבל המצוה רפו"ר.

ולפי זה הטעם יהא מותר לשמש מסתו כליל מביאה אם נאמר מביאה כומנה מצוה ויהי' נכון שיטות המחבר בש"ע או"ח סי' תקע"ד סעי' ר' וז"ל מצוה להרעיב עצמו בשנת רעבון ואסור לשמש מסתו חוץ מלייל מביאה עכ"ל והגמ"א ס"ק ה' הקשה ע"ז עיי"ש אבל מלשון המחבר שנקט ביחד מצוה להרעיב וכו' ואסור לשמש מסתו וכו' מבואר דלמד הטעם כאיסור זה משום כרי לצער עצמו עם הצבור ע"כ קאמר רכליל מביאה שהוא מצוה ולא הוה רוקא תשמיש של תענוג ע"כ מותר ודו"ק.

ב' טעם הקרבן ערה בירושלמי הנ"ל שקאמר וז"ל נאסרה לו תשמיש המטה שהקב"ה עוסק כחרבנו של עולם והוא יבנה בתמיה עכ"ל עיי"ש מבואר מדבריו דעיקר האיסור הוא משום שהקב"ה עוסק כחרבנו של עולם והוא יבנה וכן קאמר ג"כ בהפירוש מתנות כהונה על המדרש רכה כפרשת נח פרשה ל"א אות י"ב מתנות כהונה ר"ה וכפן וז"ל רעב כלשון ארמית ומצאתי ברקנטי הטעם כיון שהקב"ה מתעסק כחרבן העולם לא יתעסק הארם ביישוב עכ"ל עיי"ש ולפי טעם זה נמצא ראה לחשוכי בנים יהי' אסור לשמש מסתו בשנת רעבון דאי משום מצות פו"ר ארכא הא אסור לכנות ולהרכות נפשות בעולם כעת שהקב"ה עוסק כחרבנו של עולם ונמצא רנוכל

דנוכל לומר לפי זה קולא ג"כ רבתשמיש של תענוג כגון במקום רלא שייך לומר שמתשמיש זה יהי' מתעברת כגון בזקינה וזקן יהי' מותר לשמש מטתם דהא ל"ש לומר דעוסק בבנינו של עולם דהא בלא"ה לא יתעברת.

ג' טעם הוזהר הקדוש רקאמר בפרשת מקץ דף ר"ד ע"א עה"פ וליוסף יולד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב וכו' וז"ל ומאן דאפתר מבויעיה כההוא זמנא עלה כתיב בר' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם וכו' דהא אלון אקרון בנים זרים וכו' עכ"ל ועיי"ש עור שקאמר ח"ל ר"ש אמר רזא דא וכו' כההוא שנת הרעב וכו' בעי לאסתמא מבויעיה בגין דאי לא סתים לי' גרם לאמשכא רוחא לההוא ולדא מההוא סטרא עכ"ל עיי"ש הרי רלפי טעם הוזהר הקדוש האיסור לשמש מטתו בשני רעבון משום דאז הסמ"א שולט בעולם וההוא ולד הנולד בשעת זה יש בו רוח ונשמה מסמ"א ונקראו כניה זרים אותן הנולדים בשני רעבון עיי"ש.

ולפי' דברי חזוהר הזה יש להבין דברי הריטב"א בחירושו למסכת תענית דף י"א על הגמרא תני חשוכי בנים משמשין מטותיהם בשני רעבון וכו' וז"ל פי' הראשונים וכו' ויש שהוקשה וכו' ופירשו מלשון כל יתייצב לפני חשוכים והכא קאמר כי מי הם חשוכי בנים שאין בנים יוצאים כשורה מי משמשים מטותיהם בשני רעבון וסערו פי' זה ממה שמצאו בקצת נוסחאות המשמשים מטותיהם בשני רעבון עכ"ל עיי"ש ובפשטות אין הבנה לרברי הריטב"א האלו אבל לפי דברי חזוהר הזה מבינים טה רקאמר דהיינו שהגירסא בנמרא חשוכי בנים המשמשים מטותיהם בשני רעבון וה"ק אלו הם חשוכים בנים פי' שיש להם בנים שאין נוהגים כשורה שלא הולכים בדרך התורה אלו משמשים מטותיהן בשני רעבון שהסמ"א שולט אז בעלמא והבנים אלו הם בנים זרים וכו' כדברי חזוהר הקדוש עיי"ש.

עכ"פ לפי דברי חזוהר הקדוש ולפי הריטב"א הזה טעם האיסור לשמש מטתו בשני רעבון משום דהילרים הנולדים אז הם מסמ"א דשליט אז בעלמא ולפי טעם זה אין נפ"מ אפילו כליל סבילה ואפילו חשוכי בנים אסורין ג"כ לשמש מטתן בשני רעבון וחידוש בעיני על כל האחרונים שלא מביאין דברי חזוהר הזה שלפי טעמו אסור גם לחשוכי בנים לשמש מטתו בשני רעבון וכן נראה גירסת הריטב"א אבל עכ"פ אין ללמוד היתר מטעם חזוהר ומטעם הקרבן העדה והרקנטו דקן וזקינה שאין שייך בהם לומר יולידו בנים זרים וגם לא שייך בהם שהם עוסקין בבנינה של עולם כיון שמהתשמיש שלהם לא נולד כלום ולפי"ז יהא מותרין לשמש מטתם בשני רעבון זה אינו דנוכל לומר דהקרבן העדה והוזהר בטעמים שלהם הוסיפו רק על טעם רש"י להוסיף תומרא אף לחשוכי בנים אבל עכ"פ מורים הם לטעם רש"י ג"כ ששייך בזה לפרוש עצמו משום צרות העולם לצער עצמו בזמן שהעולם בצער וא"כ אפילו זקן וזקינה וכרומה ג"כ אסורין לשמש מטתן כדי לצער עצמו בצער הצבור דו"ק.

ולפי' דמסתפינא היה נלע"ד לומר טעם חדש על האי ראסור לשמש מטתו בשני רעבון וכמו שרמזתי על זה לעיל דעיקר הטעם משום דאין להוסיף ולרות בעולם ונפשית תינוקות בעולם בשעה שאין להם מה לאכול מה ליתן להם לאכול והמונות אין שנוחים בעולם אף לאלו שישנם בעולם ועל הראשונים אנו מצטערין לאלו שישנם בעולם אין לנו מה ליתן לאכול ועתה בא להוסיף עליהם וכן הי' נלע"ד לומר דע"כ נאסר ג"כ לנח לשמש מטתו בתיבה משום שהי' לו מוכן מזונות רק לו ולביתו הנכנסים עמו בתיבה ואם היו פרים ורבים בתיבה נמצא דלא הי' מה ליתן להם לאכול ועיין בחומש פ' ויגש בפסוק לחם לפי הטף וכרש"י ובשפ"ח שם דדרבו של תינוק לפרד וצריכין להם הרבה עיי"ש וכי תימא הי' לו לנח להכין הרבה אף לאלו שילדו בתיבה זה דבר שאי אפשר שלא הי' יודע כמה וכמה יוכל להוליד וכמה יהי' זמנם בתיבה כן הי' נוכל לומר בפשטות הטעם לענ"ד.

יד"ו איך שיהי' באה סלקינן וחזרינן לנידון רידן צרות השולטים כעת כעו"ד שאינם רעבון ואינם רומים לרעבון ולא כיוון הרמ"א על צרות כאלו שהם בפירוש בתורה להתיר לשמש מטתו בהם ועיי' בספר כף החיים על ש"ע או"ח סי' ר"מ סוף אות פ"ה וז"ל מיחו סיים שם השכנה"ג דמסתין שינהגו כן בשני רעבון שמצינו איסורו מפורש בתלמוד רידן אבל בשאר צרות שלא מצינו איסורו מפורש בתלמוד שלנו אף שנמצא כן בירושלמי אנו אתלמודא רידן סמכינן וכן פסק הרב ב"ר שם עכ"ל עיי"ש הרי רקאמר השכנה"ג דלא נפסק כדברי הרמ"א הזה שמחמיר בשאר צרות מהירושלמי רתענית משום דבתלמודא רידן בבבלי במסכת תענית דף י"א ע"א לא נזכר לאסור בשאר צרות רק בשנת רעבון לבר ורי לנו כמה שמצינו בנמרא רידן לאסור אבל נוכל לומר דשכנה"ג היה מבני ספרד שהולכים לעולם אחר פסק המחבר בש"ע ולא אחר הרמ"א ע"כ פוסק סתם דבשאר צרות לא מחויבין לפרוש עצמו ורלא כהרמ"א הוה בשם הירושלמי וקאמר רבנמרא רידן בבבלי לא נזכר רק בשנת רעבון ולא כשאר צרות והגם דנוכל לומר זיל בתר טעמא של האיסור רקאמר נמרא רידן לפי מה שפי' רש"י בנמרא דהטעם לפרוש עצמו משום צער כדי להצטער בצרות הצבור וא"כ מה לי צער רעבון ומה לי שאר צרות מ"מ כיון שבפירש נמרא רידן בבבלי לא קאמר לפרוש רק בשנת רעבון ממש אין להוסיף צרות אחרות באיסור זה שלכמה דעות הוא רק מצד מרת חסידות פרש עצמו יוסף הצדיק וכמו שקאמרו שם התוספות בתענית י"א ע"א תוספת ר"ה אסור וכו' עיי"ש.

הארכתי קצת בזה כדי לברר על בודי' שמכל האחרונים נראה שאין להחמיר בענינים כאלה לפרוש עצמו ובפרט לסתם עולם שיש לומר ע"ז החכם עיניו בראשו וכמו שקאמר השערי תשובה שם באו"ח סי' תקע"ד בשם דברי רוד עיי"ש והבו דלא להוסיף על איסור תומרא זו ובפרט במקום שיש לנו ראי' מפורשת מן התורה כדכתיב וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ וכו' והשי"ת יעזור לנו

לנו כאשר עזר לאבותינו במצרים ויעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו במצרים וזוכה לישועות ישראל ולגאולה שלימה ברחמים כבי"א.
שוב לאחר זמן מצאתי בשו"ת קרן לרוד האו"ח סי' ס"ב שמיישב ג"כ מנהג העולם שלא נהגו פרישות מנשיהם בשעת המלחמה שהתחילה בשנת תרע"ד עיי"ש (ועיי' בשו"ת לבושי מררכי הנרמ"ח ע"ר חש"ע בסימן ר"ד שמצדד ג"כ בזה, ש"ס).

ישראל אברהם אלמר לאנדא.

סימן קנ"ג

ב"ה יום ו' עש"ק פ' שמות תרפ"ד לפ"ק פה עדעלין יצ"ו.

רב ברכות וב"מ לכבוד ירד נפשי ורב חביבי הרב הנגיד הגדול בתורה ויראה חריף ובקי נפלא חיצו שנונים סוע"ה נודע בשערים חסיר מפואר וכו' מו"ה **מרדכי קרוין** ג"י בעיר **מישקאלץ** יצ"ו.

אחדשה"מ הנה כבר אמרו חז"ל אל יפמור אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זכריהו ופי' בו הספרים הלשון מתוך דבר הלכה רהיינו שיפמור ממנו באמצע דבר הלכה שמתוך כך זכריהו היינו כשיבא לביתו יברר את ההלכה והצריך עיון הקושי' שעורר אותו חבירו לזה וממילא נמצא דווכר את חבירו יעיי' בספרים מזה וכמדימה לי שבספר כת"ם עה"ת פי' זה עיי"ש ובעת אני קורא עלי דבר זה כי כשהיינו בצוותא חרא בסעודת נשואין דברנו יחד ובתוך אחר הפלפולים הי' אם מצות קירושי אשה הוה רק הכנה והכשר למצות פרו ורבו או רהוה מצוה בפ"ע הן אמת ררוב מהמחברים ספרי מוני המצות מונין מצוה זו של קירושין למצוה בפ"ע יעיי' בס' החינוך מצוה תקנ"ב ובשאר ספרי מוני המצות ספר מצות השם מצוה תקנ"ב ומהר"ם שי"ק על המצות מצוה תקנ"ב וכדומה כל אחד לפי סימן שלו יעיי"ש.

אבל יעיי' בס' הסמ"ג הנרמ"ח עם פירוש ברית משה מהגאון ר' משה ווייס ז"ל מקליין-ווארדיין יעיי' בספר מצות גדול חלק שני מצות עשה סי' מ"ח שמנה מצוה זו של קרושין ועיי' בברית משה שם ד"ה ודע שהאריך שם לברר כל המחברים המונין מצוה זו ואיזהו מן המחברים לא מונין מצוה זו וקאמר שם שבח"נ לא מונה זו למצוה וכן בספר יראים לרא"ם בעל התוספת ג"כ לא מנה זו למצוה ומביא שם בשם ספר מעיי"ח שרבינו הרא"ש חולק ג"כ על הרמב"ם במה שחושב הרמב"ם מצות קירושין למצוה חולק עליו הרא"ש והוא מסביר מעמו של הרא"ש משום דס"ל שיכול לקיים מצות פרו' ורבי' ע"י פלגש בלא קירושין ע"כ לא הוה מצוה לקדש עיי"ש בס' ברית משה הנ"ל בשם ספר מעיי"ח ועיי' ברא"ש במסכת כתובות פרק ראשון סי' י"ב וז"ל ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה

לעשות המצוה כי פרו' ורבי' היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פו"ר אינו מחייב לקדש עכ"ל הרא"ש והספר מעיי"ח אין תח"י לעיין בו.
אולם לכאורה מררכי רבינו הרמ"א בש"ע אה"ע הלכות קירושין סי' כ"ו סעי' א' מביא בזה שני דיעות אם מותר לייחד לו לעצמו פלגש הרעה הראשונה הוא הראב"ד וקצת מפורשים שמתירין לייחד לו פלגש בלא קירושין והרעה האחרונה שם שאסור פלגש הוא רעת הרמב"ם והרא"ש ייע"ש ברמ"א הרי לך דהרא"ש סובר דפלגש אסור וא"כ אי אפשר לקיים מצוה זו ע"י פלגש אבל באמת מזה לא קשה כי כבר נתעורר בב"ש על אה"ע שם ס"ק ב' ומברר שרעת הרא"ש במסכת כתובות להתייר פלגש אם יחרה לו לעצמו ייע"ש בב"ש סי' הנ"ל ס"ק ב' עכ"פ יש לנו כמה מהראשונים שסוכרים שאין זה מצוה בפ"ע לקדש אשה הלא המה הראשונים הספר יראים ובה"ג והרא"ש הם בשימה אחת כפי מה שמבואר שם בספר הנ"ל ולדבריהם הוי קירושין רק הכשר מצוה ומררכי הגמרא ביצה דף ל"ו ע"ב וז"ל הנ' ולא מקדשין והא מצוה קעביר וכו' אולם לפי פירש"י שם אין ראי' דקושית הגמ' הוא ואמאי קרי לי' רשות א"כ נוכל לומר דבאמת אינו רק הכשר מצוה עיי"ש.

ואנב אביא קצת ראי' לזה נ"כ רהוה כמו הכשר מצוה יעיי' בגמרא קירושין דף מ"א ע"א דפריך בגמרא השתא בשליחו מקדש בו מבעיא אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשליחו כי הא ררב ספרא מחריך רישא רבא מלח שבומא עכ"ל הגמ' ויעיי' ברש"י שם וז"ל מחריך רישא לכבוד שבת עכ"ל הרי לן דהנמ' דקאמר רב יוסף דמצוה לקדש אשה בעצמו מרמה לן הגמ' מצוה זאת לענין ררב ספרא מחריך רישא לכבוד שבת וענין זה לחרוך רישא דבהמה לכבוד שבת הוה רק הכשר מצוה דאמי נאמר דזה בעצמו המצוה שחורך ראש ומולח דג לכבוד שבת הלא המצוה הוא רק וקראת לשבת עונג לאכול בו וזה הוה רק הכנה לכבוד שבת א"כ ממילא נשמע מזה דקירושי אשה הוה ג"כ הכנה למצות פרו ורבו ועל זה מביא הגמ' ראי' מהא ררב ספרא ורבא שהם מרחו בעצמם בהכנה של מצוה להכין לכבוד שבת דגים ובשר ה"ג מצוה למרוח בעצמו להכין לו אשה ולקדשה שיהי' לו במה לקיים מצות פרו ורבו כן נוכל לומר הפירוש בגמ' זו לדעתי שוב לאחר זמן מוכא מצאתי פי' זה בשו"ת משיב דברים חיו"ד סי' כ"ד בר"ה והאחרונים שרוצה לפרש הגמרא כן עיי"ש.

אולם ראיתי בספר ברית משה הנ"ל שם בשם ספר הנקרא מגלת ספר שהביא מגמ' זו דקירושין ראי' דקירושין הוי מצוה ממה דקאמר הגמ' מצוה בו יותר מבשליחו הרי דנקרא קירושין מצוה יעיי"ש ואין ספר מגלת ספר תחת ידי לעיין בו ולדעתי הי' נראה שמשם ראי' להיפך מדמדמה הגמ' וקאמר כי הא ררב ספרא מחריך רישא וכו' משמע כמו שאמרתי לעיל רהוי רק הכשר מצוה והכנה למצוה כמו שם ואי כרכי המגלת ספר דקדושין בעצמם הם מצוה אין זה דומה לררב ספרא רמחריך